

in quo nullum erat arbitrium: vnde apparet Senatus omnes inutiles esse vbi collegia adfunt iuriconsultorum. Et vbi defunt eisdem legibus teneri debent, quoniam quando vtrinq̃ue periculum adfit, tutissimum est omni carere licentia. Est etiam alia difficultas a qua vix œdipus se sciat explicare circa fontium & infontium examen: vbi infontes ob iniuriam damnantur, aut ob stultitiam aut doloris impatientiam, fontes ob constantiam & vasticiem corruptis etiam tortoribus euadunt. Et rursus id maximum est quod si locupletibus nihil concedatur, fient homines inertes: si multum rapaces vt ipsi vel successores iis commodis gaudeant. Propterea optimum fuerit hanc rationem temperare vt suo loco dicetur.

Ergo cum lex quæ non seruatur lex non sit, principalissimum omnium est legem seruari. Vt ergo seruentur leges primum oportet neminem esse qui legibus non sit subiectus: neque enim magis leges corrumpuntur, quàm ab his quibus impunè est eas corrupisse. Hi sunt omnes exteri, omnes qui plurimum possunt, & si magistratus sint perpetui aut sine syndice, seu censore potius, atque hæc quo ad Magistratus & iudices. Quod ad priuatos attinet legem adesse oportet, vt qui immunitatem petit ipsa petitione mulctetur, & impetrata licentia duplo grauius puniatur ob delictum & legem scilicet violatam. Præterea vt quæuis pœna legum corruptarum quod ad infamiam attinet etiam si solum tentauerit corrumpere nec corruerit, ad filios & hæredes omnes qui hæreditate gaudere voluerint, transeat. Idem si quis lege abusus fuerit vel eam fraudauerit. Neque præterea admittatur quisquam ad honores quæuis virtute laudatus, qui uxorem non habuerit saltem per quinquennium. Demum vt Censores legum singulos magistratus biennio exacto indicent, eos qui errore facti peccauerint cogant ad restitutionem: qui autem iuris ad duplum: dimidium verò pœnæ censoribus & ministris adiudicetur, qui gratia vel donis summo cruciatu. Quicumque verò tentauerint iudices ad hæc inducere nisi ætas aut sexus aut amentia aut patris orbitas excuset, eadem pœna puniantur: alij autem habita causæ ratione mitiore, sed tamen non sine cætenis atque diurno labore ad lapidicinas. Hac seueritate leges illibatae retineri poterunt. Post hæc subit curia seruandarum legum intaminatarum perpetuò, neque ea parua non solum ob hominum mutationem, sed quoniam omnibus lex quæ in usu est deterior videtur illa quæ non est in usu, quod detrimenta illius & incommoda

Tom. X.

sentiantur, alterius autem non. Ob id sæpe contigit vt quas damnauimus ad eas confestim mutatas redire cogeremur, quod si damna hæc non adeo celeriter se prodant præfertur deterior meliori. Ex longo enim usu discunt homines legem in contrarium vertere: quamobrem duplo maior pœna constitui debet fallenti legem & vim illius non verba transgredienti eius, quæ ex lege palam eam transgredienti debetur. Sæpe etiam contingit vt verè lex melior possit excogitari: vel quoniam ab initio non optimè exposita fuerit: vel mutato statu atque moribus ac consuetudine ciuitatis. Ergo hanc moderationem adhibere conuenit, vt nullam legem mutare liceat: sed singulis vigintiquinque annis tres quæ magis necessariae videbuntur corrigi possint, ita vt antiqua nec abrogetur nec obliteretur, sed posterior in usu sit per decem annos: inde si probabitur, perseuerent aliis decem annis, atque iterum si melior videatur, rursus per decem alios annos in usu sit: quod si optima videatur abrogetur prior, si non ad priorem redeant. Per quos autem hoc fieri debeat posterius dicemus. Cæterum nulla præter id facultas sit mutandi leges, sed primum populus & magistratus rexque siue perpetuus siue temporalis sacerdosque iurent de non obliterandis legibus, nec permissuros etiam si contra se sint aut filios violari. Et si id agant pœna sit ommissio: omnium bonorum & opum ac capitalis etiam summo magistratui & regi omniaque sic acta nullius sint efficaciae etiam si per centum annos permanerent. Infames quoque sint qui non vitam & fortunas pro illis defendendis exposuerint.

Quatuor præterea viri summa sanctitate ac nobilitate non minores quinquaginta annis, quorum authoritas maxima sit, perfunctis aliis summis honoribus singulo Lustro creentur, quorum cura sit non alia quam vt leges non permulentur, non violentur, non illis illudatur aut irritæ fiant vel non exequantur. Præterea in creatione cuiuslibet regis iuret ille recogniturum acta omnia circa leges, & si quæ præter dictum ordinem fuerint antiquatae restitutum eas: illos qui antiquauerint aut eorum descendentes opibus omnibus & honoribus spoliaturum, authores vltimo cruciatu necaturum si supersint. Acta omnia præter leges nisi ad remissionem supplicij irrita habiturum. Quod si hæc non iurauerit aut exequi neglexerit magistratu priuatus sit ipso facto: Et infamis fiat: cuique etiam illum occidenti tanquam tyranno præmia tribuantur. Duas quoque familias eligat rex quilibet, quarum munus & authoritas non alia

F fi